

Оксана Желай,

мол. наук. співроб. відділу технологій електронної обробки інформації НЮБ
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

БІБЛІОТЕЧНО-АНАЛІТИЧНА РОБОТА ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ПРОТИДІЇ АНТИУКРАЇНСЬКІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ АГРЕСІЇ

Стаття присвячена висвітленню інформаційно-аналітичної роботи Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади та Національної юридичної бібліотеки – підрозділів НБУВ – щодо аналізу широкого кола питань розвитку національного інформаційного простору на замовлення державних інституцій та стосовно забезпечення процесу інформатизації України як чинника протидії інформаційній агресії.

Ключові слова: інформаційна агресія, інформаційний супровід державних інституцій, інформаційно-аналітична бібліотечна продукція, бюлетень.

Актуальність цієї теми зумовлена інтенсифікацією аналітичної діяльності бібліотек і необхідністю пошуків шляхів підвищення ефективності їх комунікації з державними інституціями в процесі розбудови державної інформаційної політики та системи протидії антиукраїнській пропаганді.

Науково-прикладні аспекти взаємодії інформаційно-аналітичних бібліотечних підрозділів і владної вертикалі висвітлено в роботах таких зарубіжних і вітчизняних науковців, як Д. МакМенемі, А. Поултер, В. Горовий, Т. Гранчак, В. Пальчук, О. Бусол та ін., які зосереджували свою наукову увагу на засадничих організаційно-методичних питаннях здійснення інформаційно-аналітичної, видавничої, сервісної діяльності бібліотечних підрозділів наукових бібліотек у процесі виконання запитів користувачів.

Наразі посилення антиукраїнської інформаційної агресії спричинює необхідність рішучих державних заходів, які мають вживатися на основі ґрунтовних інформаційно-аналітичних досліджень, що виконуються, зокрема аналітичними підрозділами Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (далі – НБУВ).

Отже, мета статті – на прикладі діяльності Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (далі – СІАЗ) і Національної юридичної бібліотеки (далі – НЮБ) НБУВ розкрити особливості

організації та здійснення науковими бібліотеками інформаційно-аналітичної супроводу державної комунікації як важливого чинника в системі протидії негативним інформаційним проявам.

Сьогодні під впливом бурхливого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій інформаційна зброя та використання високих технологій стали ключовими ознаками військово-політичної кон'юнктури сучасного світу.

Ворожа пропаганда, дезінформація та інформаційні вкидання стали щоденними атрибутами політичних і військових подій в Україні. Тому перед нашою державою особливо гостро постає питання інформаційної безпеки – складової державного суверенітету.

Інформаційна безпека як системне поняття з'явилося в 1914 р., коли у Великобританії було створено бюро військової пропаганди, перетворене згодом у міністерство інформації.

США, СРСР і країни Європи створювали свої державні системи інформаційної безпеки в другій половині минулого століття. Цей період також відомий формуванням сучасної стратегії й тактики нового виду протистояння – інформаційної війни [6].

Отримавши незалежність у 1991 р., Україна не подбала належним чином про захист національного інформаційного простору, у якому, як і за радянських часів, продовжувалася російська експансія. Росія використовувала українське інформаційне поле у своїх інтересах: для поширення неоімперіалістичних ідей, антиукраїнської інформаційної обробки українських громадян. Саме усвідомлення таких загрозливих тенденцій був викликаний Всеукраїнський форум «Інформаційний простір і безпека України», проведений з ініціативи «Просвіти» національно-демократичними силами у червні 1995 р. у Києві. На форумі було висловлено серйозне занепокоєння тим, що вітчизняний інформаційний ринок заповнений російською періодикою та низькопробною літературою, а телерадіоэфір заповнений передачами з Москви. Як наслідок було започатковано ряд заходів щодо захисту національних інтересів у цій царині, зокрема перекомутацію московських телепередач із Першого національного каналу на другорядний, з меншим охопленням глядачів. Утім, Москва вдалася до обхідних маневрів за допомогою Співдружності Незалежних Держав (СНД): країни Співдружності отримали проект «Концепції формування інформаційного простору СНД». Завуальоване твердження про рекомендаційний характер документа не могло приховати планів Росії з відновлення свого панування на просторах колишнього СРСР.

Як відгук на пропозицію у газеті «Вечірній Київ» 27 вересня 1996 р. з'явилася стаття з обґрунтуванням недоцільності її прийняття: «Чи потрібне Україні членство (бодай тільки асоційоване) в міждержавній структурі, якщо це суперечить її незалежному статусові та загрожує втратою суверенітету, у даному конкретному випадку інформаційного?...» [8, с. 272].

Україна тоді не приєдналася до Концепції спільного інформаційного простору. Незважаючи на це, російська інформаційна експансія зростала, адекватних кроків з боку української влади не було, кілька спроб створити власну систему інформаційної безпеки не увінчалися успіхом.

А тим часом наш східний сусід створював власну потужну систему інформаційної безпеки. Близько 10 років пішло на формування основ системи, і вже з 2001 р. Росія розпочала активні заходи зовнішнього інформаційного впливу на країни пострадянського табору.

Нині існує ряд теорій інформаційної війни, зазначає британський журналіст, фахівець у сфері пропаганди та інформаційної війни П. Померанцев. Російська теорія апелює до інформаційної та психологічної війни, сутність якої полягає в тому, щоб підкорити іншу країну, навіть не торкаючись її. Такий погляд у РФ започатковано в 1999 р. через усвідомлення неможливості побороти Захід військовим озброєнням. Натомість було розпочато застосування асиметричних дій задля утвердження своїх імперських амбіцій. Як приклад – російські операції в Естонії 2007 р., коли штучно ініціювався розкол у суспільстві, відбувалися кібератаки, втручання в банківську систему. Завдання полягало не в тому, щоб захопити країну, а погіршити її репутацію, змусити виглядати вразливою.

За словами П. Померанцева, ядром інформаційної війни є людська свідомість, психологічна сфера. В інформаційній боротьбі йдеться не лише про пропаганду, медіа дебати, переконання. Це військова доктрина, що містить кіберагресію, економічні, медійні та інші засоби, а в українському сценарії це також військові без розпізнавальних знаків у кримському парламенті, озброєння сепаратистів на Сході України.

Використання агресором широкого спектра методів і засобів дало підстави аналітикам називати такі дії «гібридною війною» [13, 7].

«Гібридна війна» – це змішування класичного типу війни з використанням нерегулярних військових формувань. Держава, яка веде «гібридну війну», реалізує угоду з недержавними виконавцями – бойовиками, групами місцевого населення, організаціями, зв'язок із якими повністю заперечується», – зазначає генерал-майор у відставці Франк ван Каппен,

член верхньої палати парламенту Нідерландів, у минулому радник з безпеки при ООН і НАТО [16].

Захоплення російськими військовими 17 березня 2014 р. кримського парламенту в Сімферополі – яскравий приклад перемоги в «гібридній війні», яка велась по багатьох напрямках проти України: інформаційна експансія та медіа-домінування на східних територіях, економічний тиск через енергетичні санкції та торгові блокади, фінансовий шантаж щодо політичних рішень, зокрема європейського вибору України та, як наслідок – неспроможність колишнього президента України В. Януковича підписати Угоду про асоціацію з ЄС у листопаді 2013 р.

Розчарування через не підписання Асоціації та позбавлення українців права на прогресивний розвиток призвело до Майдану. Міністри іноземних справ і дипломати із Заходу почали висловлювати солідарність з демонстрантами, що дало підґрунтя Росії для створення пропагандистських міфів, що саме Захід організував переворот в Україні.

Щойно Майдан переміг, як парламент у Києві вирішив обмежити статус російської мови в Україні. Росія це пояснила як «геноцид російського народу», незважаючи на те що пізніше закон був ветоований. Російська військова операція в Криму на фоні нагнітання антиукраїнської істерії (фашистський уряд, розправи з російськомовними...) призвели до втрати Україною півострова.

Утім, для власної аудиторії та міжнародної спільноти російський інформаційний супровід зміг показати події в Україні не як вторгнення на територію іншої держави, а як виправдану реакцію на цинічний наступ Євросоюзу і НАТО, проамериканський режим у Києві і необхідність рятувати «руській мір». Згодом свою відверто експансіоністську політику Росія закріпила у новій військовій доктрині, яку В. Путін підписав 26 грудня 2014 р. У документі підкреслено, що Росія вважає правомірним застосування збройних сил для забезпечення захисту своїх громадян, у тому числі тих, які перебувають за межами Російської Федерації; серед сучасних загроз вказується встановлення в суміжних із РФ державах режимів, у тому числі внаслідок повалення легітимних органів державної влади, політика яких загрожує інтересам Росії.

Уперше у військовій доктрині РФ було наголошено на тому, що військові загрози «зміщуються в інформаційний простір і внутрішню сферу». А до головних військових загроз додали діяльність з інформаційного впливу на населення (насамперед, на молодих громадян країни), мета якої – підірвати історичних, духовних і патріотичних традицій у сфері захисту вітчизни [15].

На початку 2015 р. у Росії розпочато роботу над новою редакцією інформаційної доктрини з метою вироблення більш ефективних заходів і підходів до інформаційної безпеки. Серед загроз інформсфери РФ називаються: інформаційна війна, викрадення персональних даних, кіберзлочини.

Наразі російська пропагандистська машина визнана однією з найвпливовіших навіть на світовому рівні. Кремль прагне розділити й дезорієнтувати Захід, розмити солідарність Європи та Америки й знову встановити свою гегемонію над сусідніми країнами, обмежуючи їхній вибір у сфері безпеки, щоб вони не загрозували пануванню режиму в Росії.

Російський інформаційний вплив намагається охопити якомога більше країн і континентів. Пропагандистська машина Кремля керує цілою армією інтернет-тролів, яким платять за те, щоб вони наповнювали форуми прокремлівськими коментарями. За підрахунками відомого інтернет-аналітика Л. Александера, тільки у Twitter існує близько 20 тис. 500 акаунтів, які, імовірно, є кремлівськими ботами [19].

Російська інформаційна війна включає бюджетне фінансування телемережі головного пропагандистського каналу Russia Today (RT), що становить 300 млн дол. на рік. Також російська держава виділяє 100 млн дол. щороку на фінансування проросійських неурядових організацій [18]. Російський інформаційний супровід нав'язує міжнародній аудиторії спотворену реальність українських подій. Як наслідок окремі сербські та французькі ЗМІ застосовували прокремлівські кліше: антиконституційний переворот в Україні, що вчинили неонацисти та антисеміти, виправдання окупації Криму. Навіть американські медіа на початку подій в Україні були не готові надавати ґрунтовні коментарі [9].

Нещодавно газета Washington Post провела дослідження науково-аналітичних центрів в американській столиці. Результати шокували виявленою залежністю від іноземного державного фінансування. Великі західні газети можуть за гроші друкувати прибуткові рекламні додатки; за неписаним правилом «ти – мені, я – тобі» журналістські розслідування й гостра полеміка оминають спонсорів [10].

Російська агресія актуалізувала гостру необхідність удосконалення державної інформаційної політики України відповідно до наявних викликів, загроз і сучасних тенденцій розвитку глобального інформаційного простору. Провідні фахівці вказують, що для нейтралізації інформаційно-дестабілізуючих чинників вирішальне значення має інтелектуалізація інформаційного простору. А це, насамперед, вдосконалення системи виробництва й забезпечення державних інституцій змістовною інфор-

мацією, що максимально відповідає завданню формування та прийняття управлінських рішень.

Моніторинг, виявлення та супроводження інформаційних загроз повинні відбуватися по всій Україні, а не тільки в кризових регіонах. На будь-які соціально-психологічні коливання має слідувати відповідна реакція, зазначає експерт з питань інформаційної безпеки Центру військово-політичних досліджень В. Гусаров [11].

Звертає на себе увагу міжнародний досвід інформаційно-комунікаційної взаємодії владної вертикалі та бібліотечних установ, і насамперед національних бібліотек – потужних інформаційних центрів, що відчувають проблематику інформаційного прогресу та активно включаються в процес осмислення реалій сьогодення.

Так, створена в структурі Бібліотеки Конгресу ще в 1914 р. спеціальна Дослідна служба сьогодні займає провідну роль в інформаційному супроводі Конгресу США: здійснює дослідження з актуальних питань національної політики, готує інформаційно-аналітичні матеріали, на основі яких можливе ухвалення зважених та ефективних політичних рішень [2].

Бюро дослідницької та правової інформації Національної парламентської бібліотеки Японії з 2001 р. проводить міждисциплінарні дослідження, які являють собою вивчення основних національних політичних проблем, що потребують тривалого міжпредметного підходу. Дослідження мають два напрями: перший відбувається за узгодженою з парламентаріями тематикою, другий – прогностичний, за власною ініціативою співробітників. Матеріали проведених досліджень, що пройшли два рівня рецензування, викладаються в серії монографій та гарантують якість інформаційної продукції Бюро.

Також варто відзначити відведену вагому роль Національній бібліотечі Китаю в інформаційно-аналітичному супроводі процесу модернізації економіки країни. Довідковий відділ Національної бібліотеки Китаю в 1975 р. був реорганізований у Довідково-дослідний, одним із завдань якого стало інформаційне обслуговування центральних державних органів влади. Серед наукових досліджень відділу були зокрема такі важливі теми: наукові тенденції в розвинутих країнах, аграрні досягнення в США, питання електрифікації, механізації тощо [3, с. 147–148].

В Україні інформаційно-аналітичну діяльність поряд з іншими структурами здійснюють зокрема Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ) і Національна юридична бібліотека (НЮБ) – інформаційно-аналітичні підрозділи НБУВ.

Професор В. Горовий у своїх працях про організацію роботи служб інформаційно-аналітичного забезпечення владних структур звертає увагу на те, що для урядовців і політиків, чиновників різних категорій та вчених загострюються проблеми пошуку необхідної інформації в загальних інформаційних потоках і обробки великих масивів даних. Практичний досвід показав, що інформаційно-аналітичні служби бібліотечних установ виявилися в умовах розвитку електронних інформаційних технологій доволі корисними у справі вивчення, обробки та аналізу інформації і сьогодні можуть успішно виконувати роль посередника між гігантськими масивами нової інформації та її користувачами. Спеціалізовані бібліотечні структури мають можливість фіксувати та аналізувати факти прояву зарубіжної інформаційної агресії [1].

Перевагою інформаційно-аналітичних структур, що є підрозділами наукових бібліотек національного рівня, порівняно з іншими інформаційними структурами щодо інформаційного супроводу органів державної влади, є оперативний доступ до великих масивів різноманітної за своїм характером нової інформації, насамперед електронної [4, с. 82].

Удосконалення процесу електронної обробки матеріалів дає змогу СІАЗ і НЮБ надавати управлінським структурам оптимально структуровану та скомпоновану інформацію, таким чином, успішно задовольняючи тематичні запити користувачів. У цьому напрямі діяльності розроблена відповідна технологічна база. Створені на основі аналітико-синтетичної обробки первинної інформації видання – реферативні, оглядові, інформаційні – охоплюють широке коло суспільно-актуальних питань. Серед безумовних плюсів комунікативно-видавничої співпраці аналітичних підрозділів НБУВ із владною вертикаллю – конкретна адресність підсумкового матеріалу.

Підготовка інформаційних колекцій за темами аналітичних досліджень відбувається за напрацьованою схемою:

- пошук та аналіз інформації на предмет її відповідності заданій темі;
- перевірка інформації на достовірність;
- оформлення та структурування ресурсу;
- дистанційне обслуговування системи постійних користувачів.

Таким чином, створюються тематичні інформаційні колекції, використання яких значно підвищує ефективність роботи з інформацією. Робота з масивами електронної інформації ведеться в постійному оновленні технологій.

При цьому постійно розширюється джерельна база за рахунок використання активnodіючих сайтів. Так, протягом 2014 р. вивчалися нові інфор-

маційні джерела та вводились у робочі процеси. Наразі співробітники СІАЗ і НЮБ НБУВ регулярно опрацьовують близько 862 сайтів. Серед них: 396 – центральних, 466 – регіональних, 91 – наукових, 11 – партійних, 78 – сайтів центральних і місцевих органів державної влади.

Збільшення джерельної бази регіональних інтернет-ресурсів розширює можливості використання інформаційного потенціалу регіонів України в інтересах суспільного розвитку, сприяючи підвищенню рівня поінформованості користувачів про окремі аспекти життєдіяльності країни. Так, інформаційно-аналітичний бюлетень «Проблеми інформатизації» покликаний досліджувати проблеми інформаційного суверенітету, глобальні інформаційні впливи, ефективність впровадження інформаційних технологій в економіці, управлінській діяльності, організації захисту інформаційних ресурсів.

Бюлетень «Аналітична думка в Україні» надає аналіз найактуальніших проблем суспільних перетворень в Україні в оцінках вітчизняного та зарубіжного експертного середовища.

Бюлетені «Соціальні мережі як чинник інформаційної безпеки» та «Соціальні мережі: резонансні теми тижня» присвячено питанням розвитку та перспективам соціальних мереж, функціонуванню їх як вияву формування громадянського суспільства, проблемам інформаційної безпеки в соціальних мережах, впливу соціальних мереж на економічну діяльність у контексті гармонізації євроінтеграційних процесів із процесами вітчизняного суспільного розвитку.

Крім центральних органів влади постійними багаторічними абонентами СІАЗ і НЮБ є обласні, міські, районні держадміністрації, ради всіх рівнів. Наразі інформаційна продукція підрозділів надсилається на 1443 електронні адреси. При цьому кількість абонентів протягом 2014 р. через відомі політичні події зменшилася на 237 абонентських скриньок в АРК, Донецькій та Луганській областях.

Випуски, що надходять в усі регіональні представництва місцевої владної гілки, регулярно та оперативно висвітлюють урядові рішення, кроки та заходи; важливі політичні, соціально-економічні події в країні та світі. Аналітичні статті провідних наукових співробітників підрозділів містять широкий спектр думок і коментарів експертів й фахівців щодо різноманітних подій та ситуацій.

Більшість випусків інформаційно-аналітичної продукції СІАЗ і НЮБ регулярно поповнюють науково-інформаційний портал «Центр досліджень соціальних комунікацій СІАЗ, ФПУ, НЮБ», що є частиною загальної корпоративної інформаційної системи НБУВ. Це сприяє більш

широкому забезпеченню доступу користувачів до інформаційних ресурсів бібліотеки та створенню нових форм співробітництва структурних підрозділів НБУВ на рівні об'єднання цих підрозділів у єдиний механізм представлення вітчизняних інформаційно-аналітичних ресурсів.

Таким чином, завдяки інтенсивному впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій в бібліотечну практику НБУВ активно сприяє процесу інформатизації українського суспільства, адже завдяки вдосконаленню бібліотечного сервісу розширюється коло споживачів бібліотечних послуг; користувачі мають нагоду у зручному для них форматі задовольняти інформаційний попит, у тому числі, і користуватися аналітичною продукцією.

Аналітично-видавнича бібліотечна співпраця з державними органами влади різних рівнів спрямована на оперативне виконання різноманітних тематичних, аналітико-прогностичних, моніторингових й інших запитів для вироблення управлінських рішень, які мають спиратися на ґрунтовні дослідження певних проблем, зокрема в інформаційному просторі.

Наразі результати аналізу соціокультурних і суспільно-політичних аспектів розвитку вітчизняного інформаційного простору говорять як про певні досягнення, так і недоліки в інформаційній політиці та протистоянні антиукраїнській агресії.

На тлі інформаційної та військової російської агресії в Україні є позитивні зрушення в розбудові національного інформаційного простору: ухвалено Закон про Суспільне ТБ і радіомовлення, про розширення зони дії Закону про доступ до публічної інформації, про захист гарантій професійної діяльності журналістів. Обрано нову Нацраду – проукраїнську; налагоджено регулярні брифінги речника інформаційно-аналітичного центру РНБО А. Лисенка та спікера Генштабу В. Селезньова про події в АТО; запущено кілька телеканалів, які мовлять англійською на західну аудиторію, зокрема Ukraine Today, що належить телевізійній групі «1+1 media», та державний канал «Всесвітня служба УТР».

Державна інформаційна політика спрямовується на захист вітчизняного інформпростору: у листопаді Держкіно за зверненням Мінкультури, СБУ, а також Національної спілки кінематографістів заборонило в Україні трансляцію телесеріалів за участю російського актора М. Пореченкова, у грудні – з російським актором І. Охлобистініним; у січні 2015 р. винесено попередження каналу «Інтер» за антиукраїнський контент на каналі у новорічну ніч; відключено ряд російських каналів і позбавлено акредитацій окремих журналістів; у березні ухвалено закон, який забороняє розповсюдження в Україні фільмів російського виробництва, а також

фільмів, що пропагують правоохоронні органи, збройні сили Російської Федерації. «Хочу привітати всіх, адже тепер з наших екранів зникне телепропаганда, яка спотворює нашу історію і підносить агресора», – написав Голова ВР В. Гройсман на офіційній сторінці в Facebook [5].

Минулого року було підготовлено два важливі документи: стратегія розбудови інформаційного простору до 2020 р. і доктрина інформаційної безпеки, над якою нині працює Міністерство інформації. Треба йти далі, створювати студії телерадіопродакшн, інформаційні центри для реагування на інформаційну агресію РФ, утім, дасться взнаки забюрократизованість: проекти законів, урядових постанов, зокрема з визначених пріоритетів, погоджують у відомствах місяцями замість тижня за регламентом, зазначає голова Держтелерадіо О. Наливайко [12].

Засноване наприкінці 2014 р. Міністерство інформполітики анонсувало створення англомовного телеканалу – Ukraine Tomogow, однією з цілей якого є протидія російській пропаганді. За допомогою якісного та цікавого контенту цей медіа-ресурс дасть змогу донести альтернативну точку зору – на відміну від повідомлень Russia Today – і буде розрахований, насамперед, на 20 млн українців, які живуть поза межами України, та громадян європейських й інших країн світу.

7 квітня 2015 р. у Мистецькому Арсеналі за участі глави держави та Прем'єр-міністра України відбулася презентація суспільного мовлення в Україні. Президент України П. Порошенко публічно поставив підпис під Законом про суспільне телебачення та радіомовлення, зазначивши, що Україна чекала на цей закон 23 роки, і тепер відкрита нова сторінка свободи слова в нашій державі [14]. Суспільне телебачення, підкреслив Прем'єр-міністр України А. Яценюк, дуже важливе сьогодні в умовах розпочатої Росією інформаційної війни – необхідно, щоби люди чули правду, знали, що відбувається, щоб не було маніпулювання фактами [17].

Таким чином, відбувається розбудова вітчизняного інформаційного простору та вдосконалення інформаційної політики держави у протистоянні антиукраїнській агресії. Завданням бібліотечних установ, і насамперед їх інформаційно-аналітичних підрозділів, є швидко та гнучко реагувати на зміни, що відбуваються в національному інформаційному просторі, підтримувати їх, розвиваючи відповідні новій ситуації форми роботи. Особливо важливим при цьому в умовах стрімкої трансформації інформаційного простору є розвиток різноманітних, багатоаспектних відповідно до специфіки завдань сьогодення дистантних форм обслуговування користувачів.

У контексті цих завдань інформаційно-аналітичні структури НБУВ активно наповнюють вітчизняне інформаційне середовище суспільнозначущою інформацією, у тому числі науковою. При цьому діяльність цих структур розширює асортимент і види інтелектуально-інформаційної продукції, вдосконалює бібліотечний сервіс. І ця робота є внеском у розвиток нового напрямку діяльності сучасних бібліотек, пов'язаного з адресним комунікаційно-видавничим забезпеченням користувачів, наповненням якісною інформацією національного інформаційного простору, що сприяє вирішенню актуальних завдань суспільного розвитку, зміцненню національної інформаційної безпеки.

Література

1. *Горовий В. М.* Роль інформаційно-аналітичних служб [Електронний ресурс] / В. М. Горовий. – Режим доступу: <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=12817>. – Назва з екрана.

2. *Гранчак Т.* Становлення бібліотеки як суб'єкта політичної комунікації / Т. Гранчак // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2013. – Вип. 36. – С. 38–56.

3. *Гранчак Т.* Бібліотека в інформаційному супроводі управління суспільними процесами: політико-комунікаційний аспект : монографія / Тетяна Гранчак ; НАН України, нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2014. – 184 с.

4. *Гранчак Т.* Бібліотека і політична комунікація : монографія / Т. Гранчак; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2012. – 481 с.

5. Гройсман подписал закон о запрете российских фильмов и сериалов: останется только любовь [Электронный ресурс] // Экономические известия. – 2015. – 18.03. – Режим доступа: http://news.eizvestia.com/news_politics/full/163-grojsman-podpisal-zakon-o-zaprete-rossijskih-filmov-i-serialov-ostanetsya-tolko-lyubov. – Загл. с экрана.

6. *Гусаров В.* Матрица інформаційної безпеки України [Електронний ресурс] / О. Гусаров // Інформаційно-аналітичний центр РНБО. – 2014. – 25.11. – Режим доступу: <http://mediarnbo.org/2014/11/25/matritsya-informatsiynoi-bezpeki-ukrayi/>. – Назва з екрана.

7. «Есть ли у НАТО военные силы для эффективного ответа, если предположить, что есть политическая воля?» – западные СМИ об Украине [Электронный ресурс] / Обзор подготовила С. Петровская // ОстроВ. –

2015. – 26.03. – Режим доступу: <http://www.ostro.org/general/world/articles/467196/>. – Загл. с екрана.

8. *Карпенко В. О.* Інформаційна політика та безпека / В. О. Карпенко. – Київ : Нора-Друк, 2006. – 320 с.

9. *Конах В. К.* Щодо окремих напрямів вдосконалення державної інформаційної політики України. Аналітична записка [Електронний ресурс] / В. К. Конах // Нац. Ін.-т стратег. досліджень. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1489/>. – Назва з екрана.

10. *Лукас Е.* До гібридної війни ми не готові [Електронний ресурс] / Е. Лукас // Діалог.ua. – 2015. – 10.02. – Режим доступу: <http://dialogs.org.ua/ru/periodic/page35975.html>. – Назва з екрана.

11. На Донбасі сотні тисяч людей зі спотвореним сприйняттям дійсності, – експерт ІС [Електронний ресурс] // Західна інформаційна корпорація. – 2015. – 24.03. – Режим доступу: http://zik.ua/ua/news/2015/03/24/na_donbasi_sotni_tysyach_lyudey_zi_spotvorenyum_sprynyattuyam_diysnosti_ekspert_is_575301. – Назва з екрана.

12. *Наливайко О.*: «Давати відсіч пропаганді Кремля можна тільки правдою» [Електронний ресурс] / Л. Конарева // Урядовий кур'єр. – 2014. – 17.12. – Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=116786. – Назва з екрана.

13. *Померанцев П.*: Перемога в інформаційній війні можлива лише у свідомості [Електронний ресурс] / П. Померанцев // MediaSapien. – 2015. – 26.03. – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/manipulation/piter_pomerantsev_peremoga_v_informatsiyniy_viyini_mozhliva_lishe_u_svidomosti/. – Назва з екрана.

14. Президент дав старт Суспільному мовленню [Електронний ресурс] // Урядовий портал. – 2015. – 7.04. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/32626.html>. – Назва з екрана.

15. Президент утвердил новую редакцию Военной доктрины [Электронный ресурс] // Сайт Президента России. – 2014. – 26.12. – Режим доступу: <http://www.kremlin.ru/news/47334>. – Загл. с екрана.

16. Путін веде в Україні гібридну війну – генерал Каппен [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2014. – 26.04. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25363591.html>. – Назва з екрана.

17. Суспільне мовлення має бути незалежним від влади і мати незалежні джерела фінансування, – Арсеній Яценюк на презентації «UA: Суспільне мовлення» [Електронний ресурс] // Урядовий портал. – 2015. – 7.04. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248076847&cat_id=244276429. – Назва з екрана.

18. Хотин Р. Україні протистоять 130 тисяч озброєних людей у гібридній війні [Електронний ресурс] / Р. Хотин // Радіо Свобода. – 2015. – 5.03. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/26884092.html>. – Назва з екрана.

19. Як триває звичайний день з життя російського інтернет-троля [Електронний ресурс] // Корреспондент.net. – 2015. – 8.04. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/world/russia/3501205-yak-tryvaie-zvychniyi-den-z-zhyttia-rosiiskoho-internet-trolia>. – Назва з екрана.

References

1. Horovyj, V. M. Rol' informatsijno-analitychnykh sluzhb [The role of information and analytical services]. Retrieved from <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=12817> [in Ukrainian].

2. Hranchak, T. Yu. (2013). Stanovlennia biblioteky iak sub'iekta politychnoi komunikatsii [The formation of the library as a subject of political communication]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue, 38–56 [in Ukrainian].

3. Hranchak, T. (2014). Biblioteka v informatsijnomu suprovodi upravlinnia suspil'nymy protsesamy: polityko-komunikatsijnyj aspekt [Library information support in managing social processes: political and communication aspect] [in Ukrainian].

4. Hranchak, T. (2012). Biblioteka i politychna komunikatsiia [Library and political communication] [in Ukrainian].

5. Grojsman podpisal zakon o zaprete rossijskich fil'mov i serialov: ostanetsja tol'ko ljubov' [Groisman signed a law about prohibition of Russian films and serials: only love will stay]. *Jekonomicheskie izvestija – Economic News*. [news.eizvestia.com](http://news.eizvestia.com/news_politics/full/163-grojsman-podpisal-zakon-o-zaprete-rossijskih-filmov-i-serialov-ostanetsya-tolko-lyubov). Retrieved from http://news.eizvestia.com/news_politics/full/163-grojsman-podpisal-zakon-o-zaprete-rossijskih-filmov-i-serialov-ostanetsya-tolko-lyubov [in Russian].

6. Husarov, V. Matrytsia informatsijnoi bezpeky Ukrainy [Matrix Information Security of Ukraine]. *Informatsijno-analitychnyj tsestr RNBO – Information-Analytical Center NSCU*. mediarnbo.org. Retrieved from <http://mediarnbo.org/2014/11/25/matrytsya-informatsijnoi-bezpeki-ukrayi/> [in Ukrainian].

7. «Est' li u NATO voennye sily dlja jeffektivnogo otveta, esli predpolozhit', chto est' politicheskaja volja?» – zapadnye SMI ob Ukraine [«Does NATO have military forces to respond effectively, if we assume that there is a political will?» – The Western media about Ukraine]. *OstroV – The Island*. www.ostro.org.

org. Retrieved from <http://www.ostro.org/general/world/articles/467196/> [in Russian].

8. Karpenko, V. O. (2006). *Informatsijna polityka ta bezpeka* [Information and Security Policy]. Kyiv : Nora-Druk [in Ukrainian].

9. Konakh, V. K. «Schodo okremykh napriamiv vdoskonalennia derzhavnoi informatsijnoi polityky Ukrainy». *Analitychna zapyska* [«As to the specific areas to improve the state information policy of Ukraine». Policy Brief]. *Nats. In.-t strateh. doslidzhen'* – National Institute for Strategic Studies. www.niss.gov.ua. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/1489/> [in Ukrainian].

10. Lukas, E. *Do hibrydnoi vijny my ne hotovi* [We are not prepared to hybrid war]. *Dialoh. ua. – Dialogue. Ua.* dialogs.org.ua. Retrieved from <http://dialogs.org.ua/ru/periodic/page35975.html> [in Ukrainian].

11. *Na Donbasi sotni tysiach liudej zi spotvorenym spryjnattiam dijsnosti, – ekspert IS* [In Donbass hundreds of thousands of people with a distorted perception of reality, – expert ICs]. *Zakhidna informatsijna korporatsiia – West Informational Corporation.* zik.ua. Retrieved from http://zik.ua/ua/news/2015/03/24/na_donbasi_sotni_tysyach_lyudej_zi_spotvorenym_sprynyattiam_dijsnosti_ekspert_is_575301 [in Ukrainian].

12. Nalyvajko O.: «Davaty vidsich propahandi Kremlia mozhna til'ky pravdoiu» [Nalyvajko O.: «The respond to the Kremlin propaganda can only be true»]. *Uriadovyj kur'ier – Governmental Courier.* comin.kmu.gov.ua. Retrieved from http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printablearticle?art_id=116786 [in Ukrainian].

13. Pomerantsev P.: *Peremoha v informatsijnij vijni mozhlyva lyshe u svidomosti* [Pomerantsev P.: Winning the information war is possible only in the mind]. *MediaSapien – MediaSapien.* osvita.mediasapiens.ua. Retrieved from http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/manipulation/piter_pomerantsev_peremoga_v_informatsijnyj_vijni_mozhliva_lishe_u_svidomosti/ [in Ukrainian].

14. *Prezydent dav start Suspil'nomu movlenniu* [The President launched the Public Broadcasting]. *Uriadovyj portal – Governmental Courier.* www.president.gov.ua. Retrieved from <http://www.president.gov.ua/news/32626.html> [in Ukrainian].

15. *Prezydent utverdil novuju redakciju Voennoj doktriny* [The President approved the new edition of the Military Doctrine]. *Sajt Prezidenta Rossii – Site of the President of Russia.* www.kremlin.ru. Retrieved from <http://www.kremlin.ru/news/47334> [in Russian].

16. *Putin vede v Ukraini hibrydnu vijnu – heneral Kappen* [Putin is leading a hybrid war in Ukraine – General Kappen]. *Radio Svoboda – Radio Liberty.*

www.radiosvoboda.org. Retrieved from <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25363591.html> [in Ukrainian].

17. Suspil'ne movlennia maie buty nezalezhnym vid vlady i maty nezalezhni dzherela finansuvannia, – Arsenij Yatseniuk na prezentatsii «UA: Suspil'ne movlennia» [Public service broadcasting should be independent of government and have independent sources of funding – Yatsenyuk presentation on «UA: Public Broadcasting»]. *Uriadovyj portal – Government portal*. www.kmu.gov.ua. Retrieved from http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248076847&cat_id=244276429 [in Ukrainian].

18. Khotyn, R. Ukraini protystoiat' 130 tysyach ozbroienykh liudej u hibrydnyj vijni [Against to Ukraine is resisting about 130 thousand armed men in hybrid war]. *Radio Svoboda – Radio Liberty*. www.radiosvoboda.org. Retrieved from <http://www.radiosvoboda.org/content/article/26884092.html> [in Ukrainian].

19. Yak tryvaie zvyčajnyj den' z zhyttia rosijs'koho internet-trolia [As going typical day in the life of the Russian Internet troll]. *Korrespondent.net – Korrespondent.net*. ua.korrespondent.net. Retrieved from <http://ua.korrespondent.net/world/russia/3501205-yak-tryvaie-zvychainyi-den-z-zhyttia-rosiiskoho-internet-trolia> [in Ukrainian].

Oxana Zhelay

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Library and Analytical Work as a Component of Combating anti-Ukrainian Informational Aggression

The article analyzes important factors ensuring national information sovereignty, which, unfortunately, has not been given serious consideration in the development of Ukraine since independence. The examples of theoretical development and practical application of analytical and communication units of SIAS and NLL proved the importance of timely and quality information and analytical support public authorities to make decisions and respond appropriately to threats, particularly information. The experience and achievements SIAS and NLL on the operational performance of information requests through state institutions of synergy library and publishing, information analysis, and distant communication work.

Attention is given to an active process of implementation of information and communication technologies and applications on the basis of the modern library service, so SIAS and NLL serve a wide range of library services customers, including authorities, producing informational, analytical and synthetic, predictive library products, covering a wide range of socially important issues and takes place in the current information counter threats.

Keywords: aggression information, information support state institutions, information-analytical library products, bulletin.

Оксана Желай

Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского

Бібліотечно-аналітична робота як складова системи протидії антиукраїнської інформаційної агресії

В статье анализируются важные факторы обеспечения национального информационного суверенитета, которым до недавнего времени не уделялось серьезного внимания в процессе развития Украины после обретения ею независимости.

На примерах теоретических разработок и практического применения результатов аналитической деятельности подразделений СИАЗ и НЮБ Национальной библиотеки Украины им. В. И. Вернадского обоснована важность своевременного и качественного информационно-аналитического обеспечения деятельности органов государственной власти по принятию решений и адекватному реагированию на угрозы, в том числе информационные. Освещен опыт и достижения СИАЗ и НЮБ по оперативному выполнению информационных запросов государственных институтов благодаря синергетике библиотечно-издательской, информационно-аналитической, дистантно-коммуникационной работы.

Акцентируется внимание на активизацию процесса внедрения информационно-коммуникационных технологий в библиотечно-аналитическую деятельность и развитие на их основе современного библиотечного сервиса как основы для удовлетворения информационных запросов широкого круга потребителей библиотечных услуг, в частности властных структур, через подготовку информационной, аналитико-синтетической, прогностической библиотечной продукции, охватывающей широкий спектр общественно значимых вопросов и занимающей важное место в системе противодействия информационным угрозам.

Ключевые слова: информационная агрессия, информационное сопровождение государственных институтов, информационно-аналитическая библиотечная продукция, бюллетень.